

منشور جامعه اطلاعاتی جهانی

اشاره:

کشورهای عمده صنعتی (گروه هشت) با تمام توان در راه تدارک جامعه‌ای می‌کوشند که نایباً اطلاعاتی ژاپنی، یونجی ماسودا، ظهور آن را مدت‌ها قبل پیش‌بینی کرده بود: «جامعه اطلاعاتی»، اما در مقیاس جهانی‌اش. منشور اکیناوا، میثاق این کشورها برای تحقق چنین جامعه‌ای است. این منشور در حقیقت جانمایه یک «استراتژی جهانی مشترک» است که هنوز مرحله تکوین خود را سپری می‌کند. با این همه، از چند جنبه اهمیت دارد:

۱. عزم واحد اعضای گروه هشت را برای ایجاد چنین جامعه‌ای نمایش می‌دهد.
۲. قرائت «جامعه اطلاعاتی جهانی» را از منظر درک و منافع این گروه تبیین می‌کند.

۳. موازین کلی و رهیافت‌های راهبردی برای شکل‌دهی آگاهانه به چنین جامعه‌ای را به کوتاهی احصا می‌کند.
جامعه اطلاعاتی از بُعد اقتصادی با «اقتصاد مبتنی بر اطلاعات»، که گاهی «اقتصاد مبتنی بر دانش» نیز گفته شده است، تعریف می‌شود.

اقتصاد مبتنی بر اطلاعات اساساً نوعی اقتصاد خدماتی است که با اقتصاد صنعتی و کشاورزی - که در زمره اقتصادهای تولیدی هستند، تفاوت‌های کلی دارد. پدیده «صنعت‌زدایی» در کشورهای پیشرفته صنعتی بازتابی از ظهور اقتصادهای اطلاعاتی در این کشورهاست. همان‌گونه که شاهدیم، در نظام‌های اقتصادی پیشرفته، کسب و کارهای خدماتی مبتنی بر اطلاعات و دانش روز به روز در موقعیت بهتری قرار می‌گیرند.

جامعه اطلاعاتی جهانی، به عنوان یک رویداد قریب‌الوقوع، از عوارض توسعه شتابان تکنولوژی اطلاعات است. پدیده‌های کم‌وبیش آشنایی همچون تجارت الکترونیکی، مدارس

الکترونیکی (شبکه‌ای)، آموزگاران الکترونیکی، بانکداری الکترونیکی، انتشارات الکترونیکی و حتی جنگ الکترونیکی (به معنای مدرن آن یعنی جنگ اطلاعاتی)، سرقت الکترونیکی، خرید الکترونیکی، مشاغل الکترونیکی (و کارگران الکترونیکی، که عموماً از نوجوانان و جوانان هستند!) و پول الکترونیکی، که از علائم ملموس جامعه اطلاعاتی محسوب می‌شوند، همه و همه نشان می‌دهند که جامعه اطلاعاتی با یک تغییر بنیادین در «شیوه زیست‌ما» Our Way of life همراه خواهد بود.

جامعه اطلاعاتی آمیزه‌ای از فرصت‌ها و تهدیدها را به بشریت نشان می‌دهد. آنچه دوران‌دیشان کشورهای رو به توسعه را می‌ترساند این است که تشدید «شکاف اطلاعاتی و دانشی» این کشورها و کشورهای پیشرفته، که دائماً ابعاد وسیع‌تر و ژرف‌تری به خود می‌گیرد، دورنمای اقتصادی - اجتماعی تاریکی را در مقابل ملت‌های محروم ترسیم می‌کند. در مقیاس جهانی هم نگرانی‌های اقتصادی - اجتماعی بالقوه‌ای به وجود آمده است که ریشه در توسعه تکنولوژی اطلاعات و ظهور اقتصاد جهانی دارد. گفته می‌شود که وابستگی اقتصادهای مختلف به یکدیگر (در قالب اقتصادی جهانی)، احتمال ناپایداری اقتصادی را بالا می‌برد و سطوح بالایی از «بیکاری» را موجب می‌شود.^(۱) همچنان‌که استفاده از تکنولوژی کامپیوتری شتاب می‌گیرد و ارزان‌تر و آسان‌تر می‌شود، نیاز بسیاری از حرفه‌ها به کار «یدی» کارگران کاهش می‌یابد و انبوهی از مشاغل منسوخ می‌شوند. این پدیده برای کشورهایی که قدرت «کارآفرینی» ناچیزی دارند، می‌تواند شم مهلکی برای پایداری اجتماعی و امنیت ملی باشد.

ژورنال بین‌المللی آینده پژوهی در یکی از شماره‌های ۲۰۰۰ خود، می‌نویسد: «جهان ضمن آن که رویداد

تکنولوژی اطلاعات را می‌پذیرد، از آن وحشت دارد... ترس از ناشناخته‌های آزادکننده در جامعه اطلاعاتی فردا انسان را به سمت نیروهای غیبی سوق می‌دهد که می‌تواند به معنای نفی انقلاب تکنولوژیک باشد. بعضی‌ها از سردی و بی‌رویی عصر تکنولوژی اطلاعات می‌ترسند و بعضی دیگر از شکاف وحشتناک بین کسانی که به اینترنت دسترسی دارند و کسانی که از آن محرومند»^(۲). جرائم اطلاعاتی پیچیده و باندهای اطلاعاتی جنایتکار نیز بسیاری را نگران کرده‌اند. «جنگ اطلاعاتی» نیز برای کسانی که می‌توانند ابعاد دهشتناک آن را تصور کنند، نگرانی‌های فراوانی به بار آورده است. به ویژه این‌که، اخیراً کوشش‌های زیادی برای آمیزش «جنگ اطلاعاتی» و «جنگ روانی» در جریان است و تکنولوژی اطلاعات - به ویژه تکنولوژی واقعیت مجازی - این آمیزش را به شدت تسهیل می‌کند.^(۳)

فرصت یا تهدید، جامعه اطلاعاتی جهانی در راه است. این رویداد ساده‌ای نیست که بتوانیم با تسامح و تساهل از کنار آن بگذریم؛ موجی است با جبهه‌های گسترده سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و نظامی که به زودی با تمام جوامع و از جمله کشور ما برخورد می‌کند. باید وقت آن رسیده باشد که در کنار عالی‌ترین سطوح تصمیم‌گیری کشور، یک «کانون تفکر» Think Tank قوی و منسجم برای مطالعه و پیش‌بینی فرصت‌های مطلوب و تهدیدها و عواقب نامطلوب جامعه اطلاعاتی جهانی بر جامعه اسلامی‌مان سازماندهی شود و بتواند واقعاً نخبگان آینده‌شناس کشور را در راستای چنین مطالعه‌ای سازماندهی کند. هر نوع کوتاهی در این مورد می‌تواند در بلندمدت به زیان عزت، اقتدار ملی و پایداری فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی ایران اسلامی تمام شود.

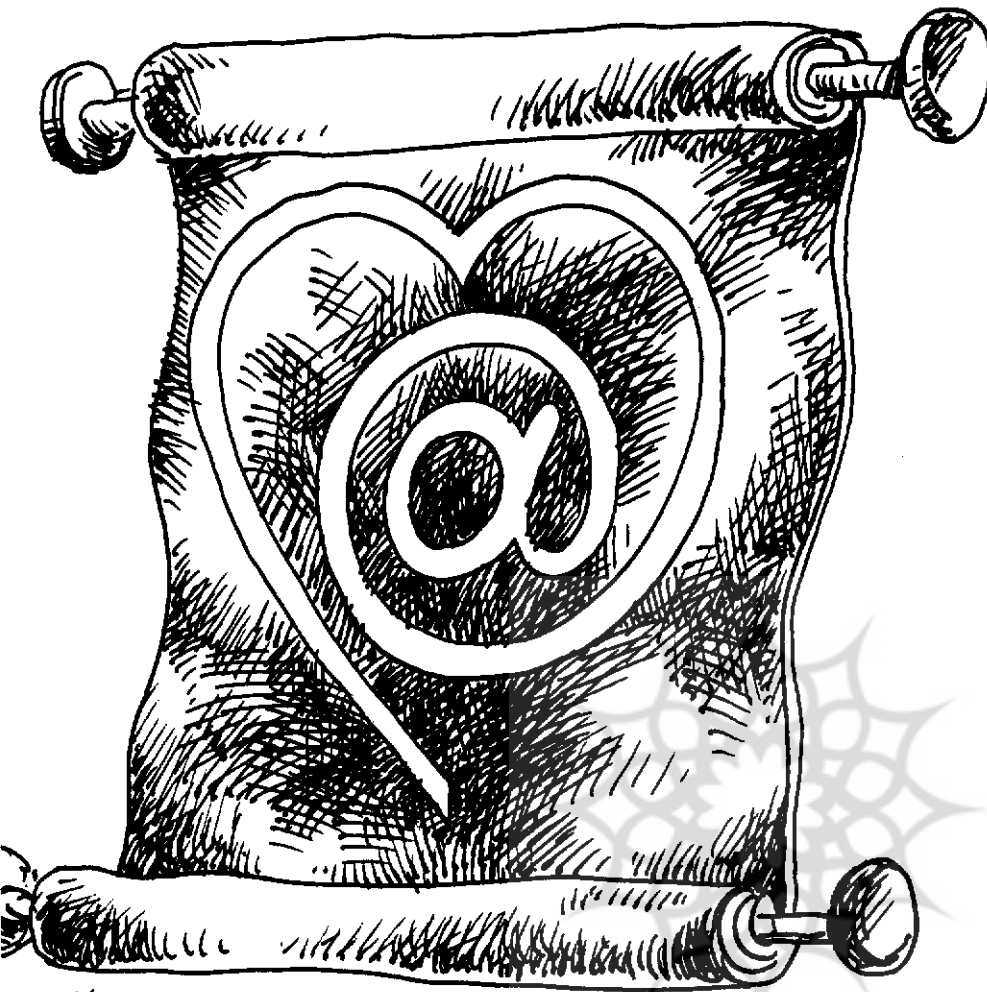
منشور جامعه اطلاعاتی جهانی

۱. تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات مستعدترین نیروهای شکل‌دهنده سده بیست و یکم است. تأثیرات انقلابی این تکنولوژی در حال دگرگون‌سازی شیوه زیست، یادگیری و کار مردم و نیز روش تعامل دولت و جامعه مدنی است. این تکنولوژی با شتاب تمام به نیروی پیشران رشد اقتصاد جهانی تبدیل می‌شود. افراد، بنگاه‌ها و جوامعی که به این تکنولوژی دسترسی داشته باشند خواهند توانست با کارایی بیشتر و تصور بهتری با چالش‌های اقتصادی و اجتماعی روبه‌رو شوند. در پرتو این تکنولوژی فرصت‌های فراوانی پدید آمده که شایسته تشخیص و بهره‌برداری مشترک همه ماست.

۲. توانمندی [شگفت‌آوری] که تکنولوژی اطلاعات برای استفاده از دانش و ایده‌ها در اختیار جوامع و افراد قرار می‌دهد، اصل و اساس آن‌گونه‌گذار Transformation اقتصادی و اجتماعی است که در سایه آن مردم می‌توانند به گونه بهتری استعدادهای خود را شکوفا کنند و آرمان‌های خود را پی بگیرند. از این رو باید تمهیداتی بیندیشیم که تکنولوژی اطلاعات به تحقق اهداف مشترک ما یعنی:

- رشد اقتصادی پایدار
- افزایش رفاه عمومی
- پرورش همبستگی اجتماعی

کمک کند و بکوشیم که از همه استعدادهای نهفته آن در جهت تقویت دموکراسی، افزایش شفافیت و پاسخگویی در امور حکومتی، ترویج حقوق بشر، میدان دادن بیشتر به تنوع فرهنگی و ارتقای صلح و ثبات جهانی استفاده کنیم. برای دستیابی به این اهداف و رویارویی موفقیت‌آمیز با چالش‌های در حال ظهور، نیازمند استراتژی‌های کارآمد ملی و بین‌المللی خواهیم بود.

۳. در راستای دستیابی به اهدافی که اشاره شد، ما میثاق خود را نسبت به «اصل شمول» Principle of inclusion تجدید می‌کنیم. بر پایه این اصل، هر کس هر کجا که هست باید بتواند از مزایای جامعه اطلاعاتی جهانی بهره‌مند شود و محرومیت هیچ‌کس قابل تحمل نیست! جامعه اطلاعاتی به شرطی جانب‌کمال را می‌پوید که ارزش‌های شتاب‌دهنده توسعه انسانی، همچون جریان آزاد دانش و اطلاعات، تحمل متقابل و احترام به تنوع فرهنگی در آن موج بزند.

۴. ما قدرت رهبری خود را اعمال خواهیم کرد تا دولت‌ها بتوانند سیاست‌های مناسب را اتخاذ کرده و محیط قانونمندی به وجود آورند که:

- رقابت و نوآوری را برانگیزاند؛
 - ثبات مالی و اقتصادی را تضمین کند؛
 - مشارکت ذی‌نفع‌ها را برای بهینه‌سازی شبکه‌های جهانی اطلاعات و ارتباطات ارتقاء بخشد؛
 - با سوءاستفاده‌هایی که مخّل یکپارچگی شبکه هستند به مقابله برخیزد؛
 - شکاف اطلاعاتی را پر کند؛
 - توسعه انسانی را ارج نهد؛ و
 - دسترسی و مشارکت جهانی را بهبود بخشد.
۵. فراتر از تمام مسائل، این منشور، همگان را در بخش‌های دولتی و خصوصی فرا می‌خواند تا شکاف

بین‌المللی موجود در اطلاعات و دانش را از میان بردارند. چارچوب محکمی از سیاست‌ها و اقدامات مرتبط با تکنولوژی اطلاعات می‌تواند شیوه تعامل ما را تغییر داده و موجب فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی در سرتاسر جهان باشد. مشارکت مؤثر طرف‌های ذی‌ربط، شامل مشارکت‌های مبتنی بر سیاست‌های مشترک، کلید توسعه بهنجار جامعه اطلاعاتی جهانی محسوب می‌شود.

بهره‌گیری از فرصت‌های اطلاعاتی

۶. مزایای بالقوه تکنولوژی اطلاعات از حیث دامن‌زدن به رقابت، افزایش بهره‌وری و ایجاد و حفظ رشد اقتصادی و کارآفرینی بسیار نویدبخش است. وظیفه

تکنولوژی اطلاعاتی جدید برخوردار شوند؛

● توسعه شبکه‌های اطلاعاتی‌ای که دسترسی سریع، مطمئن و اقتصادی به اطلاعات مربوط به بازارهای رقابتی و همچنین اطلاعات مربوط به نوآوری در تکنولوژی شبکه، خدمات و کاربردهای اطلاعاتی را فراهم سازند؛

● توسعه منابع انسانی متناسب با نیازهای «عصر اطلاعات» از طریق آموزش و یادگیری مادام‌العمر و با نگرش به نیاز فزاینده‌ای که در بسیاری از بخش‌های اقتصادی ما، به متخصصان تکنولوژی اطلاعات احساس می‌شود؛

● به کارگیری فعالانه تکنولوژی اطلاعات توسط بخش خصوصی و

■ **جامعه اطلاعاتی از بُعد اقتصادی با «اقتصاد مبتنی بر اطلاعات» که گاهی «اقتصاد مبتنی بر دانش» نیز گفته شده است، تعریف می‌شود.**

■ **جامعه اطلاعاتی جهانی، به عنوان یک رویداد قریب‌الوقوع، از عوارض توسعه شتابان تکنولوژی اطلاعات است.**

■ **اخیراً کوشش‌های زیادی برای آمیزش «جنگ اطلاعاتی» و «جنگ روانی» در جریان است و تکنولوژی اطلاعات - به ویژه تکنولوژی واقعیت مجازی - این آمیزش را به شدت تسهیل می‌کند.**

ما نه تنها تشویق و تسهیل‌گذار به جامعه اطلاعاتی، بلکه بهره‌بردار کامل از مزایای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آن است. بدین منظور، تکیه بر بنیان‌های کلیدی زیر را حائز اهمیت می‌دانیم:

● انجام اصلاحات اقتصادی و ساختاری به منظور ایجاد محیطی باز و سرشار از کارآیی، رقابت و نوآوری که با سیاست‌های مبتنی بر بازارهای انعطاف‌پذیر نیروی کار، توسعه منابع انسانی و همبستگی اجتماعی پشتیبانی شود؛

● مدیریت سالم اقتصاد کلان، به طوری که کسب و کارها و مصرف‌کنندگان بتوانند با اطمینان خاطر برای «آینده» برنامه‌ریزی کرده و از مزایای

برابر تغییرات شدید اقتصادی پاس‌خگر شد، در عین حال لازم است اصول حاکم بر مشارکت بخش خصوصی و عمومی و شفافیت و بی‌طرفی تکنولوژیک نیز در آنها لحاظ شود. این قوانین باید «پیش‌بینی‌پذیر» بوده و اعتماد تولیدکننده و مصرف‌کننده را جلب کنند. ما برای پیشینه‌سازی مزایای اقتصادی و اجتماعی جامعه اطلاعاتی روی اصول و وریکردهای زیر به توافق رسیده‌ایم و آنها را به دیگران نیز توصیه می‌کنیم:

● **تداوم بخشیدن به رقابت‌انگیزی میان بازار داخلی و بازارهای آزاد [جهانی] به منظور تأمین پیشدستانه تکنولوژی اطلاعات، محصولات و خدمات در عرصه ارتباط راه دور، مشتمل بر ارتباط دو جانبه بدون تبعیض و «هزینه محور» برای ارتباطات راه دور بنیادی؛**

● **حمایت از حقوق مالکیت معنوی در تمام زمینه‌های مرتبط با تکنولوژی اطلاعاتی که محرکی نیروزا برای نوآوری، ایجاد رقابت و اشاعه تکنولوژی‌های اطلاعاتی جدید است. ما از مساعی مشترک کارشناسان حقوق مالکیت معنوی، که هم‌اکنون جریان دارد، استقبال می‌کنیم و کارشناسانمان را تشویق می‌کنیم تا درباره سمت و سوی آتی این بحث به تبادل نظر بپردازند.**

● **تجدید عهد دولت‌ها نسبت به استفاده از نرم‌افزار با حفظ کامل حقوق مالکیت معنوی آنها؛ که در جای خود بسی اهمیت دارد.**

● **برخی خدمات، همچون ارتباطات راه‌دور، حمل‌ونقل و تحویل به موقع محموله‌ها، برای جامعه و اقتصاد اطلاعاتی تعیین‌کننده‌اند و بهبود کارآیی آنها، منافع به دست آمده را بیشینه می‌سازد. مقررات گمرکی و تجاری نیز از حیث ایجاد یک محیط مساعد برای رشد تکنولوژی اطلاعات به همان اندازه اهمیت دارند.**

رونق‌بخشی به عرضه خدمات اطلاعاتی در زمان نیاز online که میزان دسترسی همه شهروندان را به دولت بهبود می‌بخشد و آن را تضمین می‌کند.

۷. در جامعه اطلاعاتی، راهبردی توسعه شبکه‌های اطلاعات و ارتباطات بر عهده بخش خصوصی است. اما دولت‌ها وظیفه دارند که سیاست‌های شفاف، قابل پیش‌بینی و عادلانه و همچنین محیط قانونی لازم برای جامعه اطلاعاتی را فراهم کنند دولت‌ها باید از دخالت‌هایی که انگیزه بخش خصوصی را برای ایجاد محیط‌پذیری تکنولوژی اطلاعات از بین می‌برد، خودداری کنند. دولت‌ها باید اطمینان حاصل کنند که قوانین و اقدامات مرتبط با تکنولوژی اطلاعات می‌تواند در

● روانسازی تجارت الکترونیکی
مستقابل از طریق ترویج آزادسازی‌های بیشتر و بهبود شبکه‌های و خدمات و مقررات مربوط در بستری که چارچوب آن را در یک سازمان تجارت جهانی مقتدر ایجاد می‌کند؛ استمرار کار روی تجارت الکترونیکی در سازمان تجارت جهانی WTO و سایر نهادهای بین‌المللی و اعمال ضوابط تجاری جاری WTO در زمینه تجارت الکترونیکی.

● اتخاذ رویکردهای مالیاتی هماهنگ در مورد تجارت الکترونیکی براساس اصول متعارف، همچون عدالت، بی‌طرفی و سهولت و سایر مؤلفه‌های توافق شده در سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD).

● عدم وضع مالیات بر مبادلات الکترونیکی، تا زمانی که این موضوع در کنفرانس آتی وزیران سازمان تجارت جهانی مورد بررسی قرار گیرد.

● ارتقای استانداردهای نشأت گرفته از بازار، همچون استانداردهای فنی محصولات تکنولوژی اطلاعات که توسط همه تولیدکنندگان قابل استفاده باشد.

● جلب اعتماد مشتریان در بازار الکترونیک، بر پایه رهنمودهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی و ایجاد امنیت [اطلاعاتی] برابر برای همه مشتریان، چه در دنیای online و چه در دنیای offline، که استفاده از ابزارهای کنترل خودکار همچون گندهای ورودی online، علائم شناسایی و احراز هویت و سایر برنامه‌های تأمین اعتماد را شامل می‌شود. همچنین باید راه‌هایی بیابیم که کاهنده مشکلات طرفین تجارت الکترونیکی در دو سوی مرزها باشد. یکی از آنها یافتن سازوکاری مناسب برای «حل اختلاف» است.

● حفظ حریم و اسرار خصوصی مشتریان [شبکه‌ها] به گونه‌ای مؤثر و

معنی‌دار، به ویژه هنگام پردازش داده‌های شخصی؛ در عین حال تأمین حفاظت جریان آزاد اطلاعات؛ و

● توسعه هر چه بیشتر و مؤثر ابزارهای تأیید الکترونیکی؛ امضای الکترونیکی، رمزگذاری الکترونیکی و غیره به منظور حصول اطمینان از صحت معاملات الکترونیکی.

۸. تلاش‌های بین‌المللی برای تکوین جامعه اطلاعاتی جهانی، نیازمند اقدامات هماهنگ است تا یک فضای اطلاعاتی امن و عاری از جرم به وجود آید. ما باید تضمین کنیم که با تدابیر کارسازی که در رهنمودهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی گنجانیده شده است، می‌توان به موقع با «جرائم اطلاعاتی» مبارزه کرد. اشتراک مساعی گروه هشت، در چارچوب گروه لیون، مبارزه با باندهای جنایتکار حرفه‌ای فراملیتی را در این عرصه تشدید خواهد کرد. با توجه به موفقیتی که اخیراً در کنفرانس گروه هشت در پاریس در زمینه «گفتمان صنعت - دولت پیرامون ایمنی و اعتماد در فضای اطلاعاتی» به دست آورده‌ایم، زمینه گفت‌وگوهای بیشتری را با صنایع فراهم خواهیم کرد. مقولات امنیتی حاد همچون دستبرد به اطلاعات و انتشار ویروس‌ها نیز واکنش‌های مؤثرتری را می‌طلبد. ما در قبال صنایع و سایر ذی‌نفع‌ها متعهد می‌شویم که از زیرساخت کلیدی اطلاعات پاسداری کنیم.

پل زدن بر مرزهای دیجیتالی (کاهش شکاف اطلاعاتی)

۹. پل زدن بر مرزهای دیجیتالی^۱ در داخل و بین کشورها همواره در زمره حیاتی‌ترین دستور کارهای ملی ما بوده است. همه مردم باید به شبکه‌های اطلاعاتی و ارتباطی دسترسی داشته باشند. با اغتنام فرصت، تأکید می‌کنیم که خود را نسبت به تدوین و تکمیل یک

استراتژی منطقی و شفاف برای روبه‌رویی با این امر مهم، متعهد می‌دانیم و بسی خوشنودیم که ضرورت «پل زدن بر مرزهای دیجیتالی» برای بخش صنعت و جامعه مدنی روزبه روز آشکارتر می‌شود. یکی از کارهای اساسی ما، در پاسخ به این چالش، بسیج کارشناسان و منابع بوده است. ما همچنان مترصدیم که با مشارکت مؤثر دولت و جوامع مدنی، گام‌های تکنولوژیکی سریعی در این راه برداریم و پذیرای گسترش‌های بیشتری در عرصه بازار باشیم.

۱۰. یکی از مؤلفه‌های کلیدی استراتژی ما باید پیشروی مستمر به سوی دسترسی جهانی و امکان‌پذیر [به شبکه‌های اطلاعاتی و ارتباطی] باشد.

■ جامعه اطلاعاتی به شرطی

جانب کمال را می‌پوید که

ارزش‌های شتاب‌دهنده توسعه

انسانی، همچون جریان آزاد

دانش و اطلاعات، تحمل متقابل

و احترام به تنوع فرهنگی در آن

موج بزند.

در تداوم این راه:

● شرایط بازار را برای «پیش‌بینی» خدمات ارتباطی امکان‌پذیر، مساعد خواهیم کرد [باید شرایطی به وجود آوریم که نیاز به این‌گونه خدمات قابل پیش‌بینی باشد].

● به جست‌وجوی ابزارهای مکمل دیگر، همچون دسترسی از طریق تسهیلات بخش عمومی، برخوایم آمد.

● اولویت را به بهبود دسترسی شبکه‌ای خواهیم داد، به ویژه متوجه مناطق شهری‌ای که تحت پوشش شبکه نیستند، و مناطق روستایی دورافتاده خواهیم بود.

● نیازهای ضروری اقشار اجتماعی محروم، معلولان و سالخورده‌گان را مورد

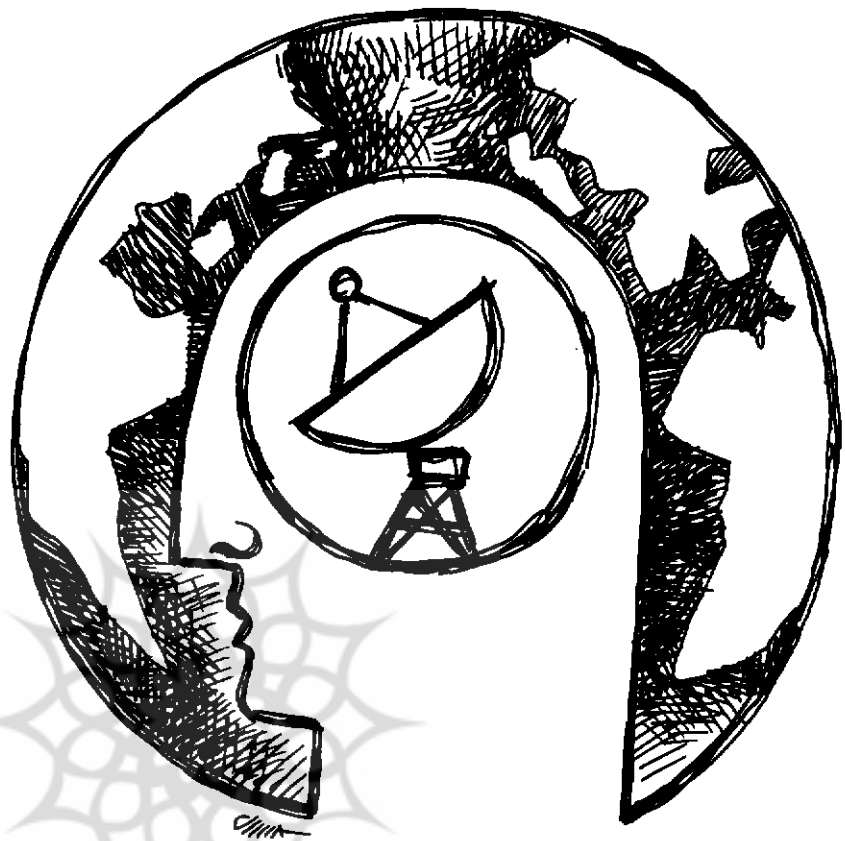
و عملاً از اینترنت استفاده کنند. ما مردم را تشویق می‌کنیم تا از تکنولوژی اطلاعات، که تازه‌ترین فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر را فراهم می‌آورد، به شایستگی بهره ببرند؛ به ویژه روی سخن ما با آنهاست که به هر دلیل از آموزش و پرورش محروم بوده‌اند!

ارتقای مشارکت جهانی

۱۲. تکنولوژی اطلاعات فرصت‌های ذی‌قیمتی را برای ظهور و توسعه اقتصادهای [مبتنی بر اطلاعات] نشان می‌دهد. کشورهایی که از عهده مهارت‌کردن پتانسیل این تکنولوژی برآیند، می‌توانند با نگاه [امیدوارانه] به جلو، موانع سنتی توسعه زیرساختی را از راه‌های میانبر پشت سر گذاشته و با کارآمدی بیشتری به اهداف حیاتی توسعه، مانند فقرزدایی، بهبود بهداشت و درمان و ارتقای تعلیم و تربیت دست یابند و از مزایای رشد سریع تجارت الکترونیکی بهره‌مند شوند. پاره‌ای از کشورهای رو به توسعه، در این زمینه‌ها بسیار خوش درخشیده‌اند!

۱۳. چالش پر کردن شکاف اطلاعات و دانش را در مقیاس جهانی نمی‌توان دست‌کم گرفت. برای ما قابل فهم است که چرا بسیاری از کشورهای در حال توسعه به پر کردن این شکاف اولویت می‌دهند. وانگهی آن دسته از کشورهای رو به توسعه که نتوانند با گام‌های تندتر خود را به آخرین مرزهای تکنولوژی اطلاعات برسانند، شاید دیگر فرصت سهم‌شدن در جامعه و اقتصاد اطلاعاتی را به کلی از دست بدهند! اگر زیرساخت‌های شالوده‌ای اقتصادی و اجتماعی یک جامعه، مانند برق، مخابرات راه دور و آموزش، مستعد اشاعه تکنولوژی اطلاعات نباشند، احتمال از دست رفتن این فرصت تشدید می‌شود.

۱۴. در پاسخ به چالش یادشده، ما می‌فهمیم که شرایط و نیازهای متفاوت

اطلاعات بر آیند، تقویت شود. ما پیمان می‌بندیم که از راه آموزش، یادگیری مادام‌العمر و کارورزی، فرصت فراگیری دانش و مهارت‌های مرتبط با تکنولوژی اطلاعات را فراهم سازیم.

ما همچنان پیگیر این اهداف بنیادی هستیم و با استفاده از سازوکارهایی همچون برپایی کلاس‌های درس و کتابخانه‌های شبکه‌ای، و همچنین به مدد آموزگاران که در استفاده از تکنولوژی اطلاعات و منابع چند رسانه‌ای مهارت دارند، لحظه به لحظه به این اهداف نزدیک‌تر می‌شویم. ما سرگرم اتخاذ تدابیری برای تأمین خدماتی پشتیبانی [برای آموزش و یادگیری از طریق امکانات شبکه‌ای] و تبدیل کارهای کوچک‌تر به کارهای بزرگ‌تر هستیم. نیز در پی آنیم که صاحبان مشاغل آزاد نیز به شبکه بیوندند

عنایت خاص قرار داده، و فعالانه خواهیم کوشید تا تدابیری بیندیشیم که دسترسی به شبکه و استفاده از آن برای آنان آسان شود.

● به توسعه تکنولوژی‌های «کاربرپسند» و «جهان‌وطن» اهتمامی روزافزون خواهیم داشت، که از جمله می‌توان به امکان دسترسی تلفن‌های همراه به اینترنت اشاره کرد.

همچنین باید راه‌هایی پیدا کنیم که امکان دسترسی بیش از پیش مردم به متون آزاد [بدون قیمت] و متون دولتی [متونی که با هزینه دولت تهیه می‌شود] به وجود آید؛ البته به ترتیبی که حقوق معنوی مؤلفان مخدوش نشود.

۱۱. سیاست‌های پیشبرد جامعه اطلاعاتی باید با توسعه منابع انسانی‌ای که از عهده پاسخگویی به نیازهای عصر

کشورهای رو به توسعه را نباید از نظر دور داشت. رهیافتی که پاسخگوی همه مشکلات باشد، وجود ندارد. چاره کار کشورهای رو به توسعه این است که استراتژی‌های ملی مناسبی را به فراخور حال خود برگزینند که به سیاست‌های مستعد و رقابت‌گرا و محیطی تنظیم شده برای توسعه تکنولوژی اطلاعات بینجامد؛ این تکنولوژی را در خدمت اهداف توسعه‌ای و پرورش همبستگی اجتماعی به کار گیرند؛ منابع انسانی خود را به مهارت‌های تکنولوژی اطلاعات مجهز کنند؛ و ابتکارات اجتماعی و کارآفرینی بومی را مورد تشویق قرار دهند.

راه آینده

۱۵. چنین می‌نماید که هر نوع تلاش برای پر کردن شکاف‌های جهانی به اشتراک مساعی همه ذی‌نفعان بستگی دارد. همکاری‌های دوجانبه و چند جانبه همچنان نقش آشکاری در ایجاد شرایط مناسب برای توسعه تکنولوژی اطلاعات ایفا خواهند کرد. مؤسسه‌های مالی بین‌المللی، از جمله بانک‌های توسعه چندجانبه (MDBs) به ویژه بانک جهانی از طریق شکل‌دهی و اجرای برنامه‌های تسریع‌کننده رشد، به سود ملت‌های فقیر، و همچنین گسترش ارتباطات، دسترسی و آموزش به خوبی کار می‌کنند. اتحادیه جهانی ارتباطات راه دور (ITU)، کنفرانس سازمان ملل متحد درباره تجارت و توسعه (آنکتاد) و برنامه توسعه سازمان ملل متحد (UNDP) و سایر نهادهای بین‌المللی مربوط، نیز نقش بسزایی را در این راستا بازی می‌کنند. با این همه، بخش خصوصی برای پیشبرد تکنولوژی اطلاعات در کشورهای رو به توسعه، همچنان به عنوان نقش‌آفرین اصلی باقی می‌ماند و می‌تواند در تلاش‌های بین‌المللی برای پل زدن به مرزهای دیجیتالی جایگاه برجسته‌ای را به خود

اختصاص دهد.

سازمان‌های غیردولتی (NGOs)،^۲ با توانایی منحصر به فردی که در راه بردن به مسائل اساسی دارند، می‌توانند به خوبی در توسعه منابع انسانی و توسعه جمعی مؤثر باشند. در یک کلام، تکنولوژی اطلاعات بُعد جهانی دارد، و بنابراین واکنش جهانی را ایجاب می‌کند.

۱۶. ما پذیرای کوشش‌هایی هستیم که برای پر کردن شکاف جهانی اطلاعات و از طریق کمک‌های توسعه‌ای چندجانبه توسط سازمان‌های بین‌المللی و گروه‌های خصوصی به عمل می‌آید. همچنین از همیاری بخش خصوصی در مواردی مانند طرح ابتکاری پر کردن شکاف‌های دیجیتالی، پیشنهاد شده از سوی اجلاس اقتصادی جهانی (WEF)، گفتمان جهانی کسب و کار در مورد تجارت الکترونیکی (GBDe)، و اجلاس جهانی استقبال می‌کنیم.

۱۷. همان‌طور که در اعلامیه وزیران کشورهای عضو شورای اقتصادی و اجتماعی ملل متحد (ECOSOC) نقش تکنولوژی اطلاعات در بافت یک اقتصاد جهانی مبتنی بر دانش، برجسته شده است، ضرورت گفت‌وگویی بین‌المللی گسترده‌تر با کشورهای رو به توسعه برای بهبود کارآمدی برنامه‌ها و پروژه‌های مربوط به تکنولوژی اطلاعات در این کشورها و جمع‌آوری «بهترین تجربه‌ها» و جابه‌جایی منابع در دسترس همه ذی‌نفع‌ها برای کمک به کاهش شکاف دیجیتالی به خوبی محسوس است. گروه هشت می‌کوشد در میان کشورهای توسعه یافته و رو به توسعه، جامعه مدنی شامل شرکت‌های خصوصی و سازمان‌های غیردولتی (NGOs)، بنیادها و مؤسسه‌های آکادمیک، و سازمان‌های بین‌المللی، نوعی مشارکت سالم‌تر و استوارتر را به وجود آورد. همچنین داریم کار می‌کنیم تا دروندادهای مالی، فنی و

سیاسی مورد نیاز کشورهای رو به توسعه، از طریق شراکت با سایر ذی‌نفع‌ها، تأمین شود و محیط بهتری برای توسعه و بهره‌برداری از تکنولوژیک اطلاعات به وجود آید.

۱۸. ما برای ایجاد یک «گروه ضربت [بهره‌برداری] از فرصت دیجیتالی، با نگرش انسجام بخشی به کوشش‌هایمان در یک اقدام جهانی اتفاق نظر داریم. این گروه به زودی تشکیل خواهد شد تا راه‌هایی را بیابد که امکان مشارکت همه ذی‌نفعان به بهترین شکل فراهم شود. این گروه عالی‌رتبه ضمن رایزنی نزدیک با سایر شرکاء، و به گونه‌ای که پاسخگوی نیازهای کشورهای رو به توسعه نیز باشد، اقدامات زیر را انجام خواهد داد:

● کوشش مجدانه برای تسهیل بحث و گفت‌وگو با کشورهای رو به توسعه، سازمان‌های بین‌المللی و دیگر ذی‌نفعان برای ارتقای همکاری بین‌المللی از منظر بهبود سیاست (ها)، مقررات، و آمادگی شبکه؛ بهبود اتصال، افزایش دسترسی و کاهش هزینه؛ ایجاد ظرفیت انسانی؛ و ایجاد دلگرمی برای مشارکت در شبکه‌های جهانی. □

منابع:

1. "Facing the Future: Eight Trends and Challenge"; International Journal of Future Studies; Volume 4, 2000.

2. Ibid.

۳. علی‌رضا شهری و همکاران. «جنگ‌های آینده»، سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح، ۱۳۷۹. این کتاب که به اهتمام گروه مهندسان مشاوره‌هایی فراهم شده است، به ویژه تصویر خوبی از جنگ‌های اطلاعاتی ارائه می‌دهد. این جنگ‌ها در تئوری‌های نوین با «جنگ‌های روانی» عین شده‌اند.

پی‌نوئیس‌ها:

۱. سیستم‌های کامپیوتری را اصطلاحاً «سیستم‌های دیجیتال» می‌نامند. مرزهای دیجیتالی در اینجا کنایه از شکاف‌های اطلاعاتی است.

۲. تشکل‌های مردمی با هدف‌های محلی، ملی یا منطقه‌ای؛ مثل گروه‌های مردمی طرفدار محیط زیست و غیره.